

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

- Betreft:**
- Voorontwerp van decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de verlenging van de verdachte periode, de tariefverlaging voor non-profit legaten en non-profit schenkingen en de invoering van de vriendenerfenis
 - Principiële goedkeuring

Samenvatting

De verdachte periode in de erfbelasting wordt uitgebreid van drie naar vier jaar. Zo worden mensen gestimuleerd om hun schenkingen te laten registreren.

Voor legaten aan “goede doelen” bestaat er in de erfbelasting een verlaagd tarief van 8,5%. Hiervan werd veelvuldig gebruik gemaakt in het kader van successieplanning via de techniek van het duolegaat. Via het voorontwerp van decreet wordt het zuiver altruïstisch element van legaten aan goede doelen hersteld en versterkt met een tariefverlaging tot 0%. Hiermee samenhangend zal ook het tarief in de schenkbelasting voor schenkingen aan goede doelen worden verlaagd van 5,5% naar 0%.

Met het voorontwerp van decreet wordt tot slot een volledig nieuwe regeling in de erfbelasting ingevoerd, de zogenaamde “vriendenerfenis”. Burgers krijgen de mogelijkheid om een gedeelte van hun erfenis aan een gunstig tarief na te laten aan een of meer goede vrienden of verre familieleden.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

- Beleidsveld: Financiën en Begroting
- Inhoudelijk Structuurelement: Fiscaliteit

- Beleidsdoelstelling: het voorontwerp van decreet heeft betrekking op wijzigingen aan de Vlaamse Codex Fiscaliteit inzake erfbelasting (opgenomen in het Vlaams Regeerakkoord en de beleidsnota Financiën en Begroting) en inzake schenkbelasting

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het bijgaand voorontwerp van decreet werd aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig spoedadvies nr. 2020/75 van 10 maart 2020.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

1. Situering

Het voorliggend voorontwerp van decreet voert drie grote aanpassingen door aan de Vlaamse Codex Fiscaliteit (hierna: VCF) op het vlak van erfbelasting. Daarnaast wordt er ook een wijziging aangebracht aan de schenkbelasting.

Het Regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2019-2024 bevat de ambitie om belangrijke Vlaamse belastinghervormingen door te voeren. De Vlaamse Regering gaat verder op de reeds door de vorige regering ingeslagen weg en heeft ervoor gekozen om onder meer de erfbelasting verder te hervormen. De geplande hervormingen betreffen de uitbreiding van de verdachte periode, de wijziging van de regeling rond duolegaten en de invoering van de zogenaamde “vriendenerfenis”.

Dit voornemen van de Vlaamse Regering werd ook vertaald naar de Beleidsnota Financiën en Begroting 2019-2024. Overeenkomstig de beleidsnota wordt de verdachte periode verlengd van drie naar vier jaar om mensen aan te moedigen om te kiezen voor geregistreerde schenkingen. Daarnaast wordt de fiscale regeling inzake duolegaten herzien, waarbij het zuiver altruïstisch element van die legaten zal worden hersteld en versterkt met een tariefverlaging. Hiermee samenhangend zal er een gelijkaardige tariefverlaging worden doorgevoerd in de schenkbelasting voor schenkingen aan een goed doel. Tenslotte wordt een volledig nieuwe regeling in de erfbelasting ingevoerd, de zogenaamde “vriendenerfenis”. Burgers krijgen de mogelijkheid om een gedeelte van hun erfenis aan een gunstig tarief na te laten aan een of meerdere goede vrienden of verre familieleden.

Met het voorliggend voorontwerp van decreet worden die doelstellingen gerealiseerd.

2. Probleemstelling en omgevingsanalyse

I. Met betrekking tot de verlenging van de verdachte periode

Artikel 7 van het Wetboek der Successierechten (W.Succ.) is de voorganger van het huidige artikel 2.7.1.0.5 VCF. Dit artikel werd destijds onder meer ingevoerd om de ongelijkheid tussen roerende en onroerende goederen te verminderen¹. Indien een toekomstige erflater zijn (in België gelegen) onroerende goederen wegschenkt onder de levenden, moet hiervoor (nog) steeds een authentieke akte opgemaakt worden. Vermits authentieke akten in België verplicht registreerbaar zijn, werd

¹ Zie de Memorie van toelichting in *Parl.St.* Kamer, vergadering van 11 juni 1913 inzake het Wetsontwerp brengende wijzigingen in de wetten betreffende de rechten van registratie, van hypotheek, van zegel en van successie, stuk nr. 294, 18-21.

hierop het registratierecht voor de schenkingen onder de levenden (sinds 1 januari 2015: de schenkbelasting) geheven. Dit is evenwel niet het geval voor roerende schenkingen. Dergelijke roerende schenkingen onder de vorm van een handgift, een onrechtstreekse schenking (zoals een bankgift) of waarvoor in het buitenland een authentieke akte werd opgemaakt, zijn niet verplicht registreerbaar in België (cf. artikel 19 van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten). Behoudens vrijwillige registratie, gaven deze schenkingen dan ook geen aanleiding tot de heffing van het schenkingsrecht. Aangezien de goederen zich evenmin nog in de nalatenschap van de erflater bevonden, konden geen successierechten geheven worden. Gelet op deze mogelijkheid om aan elke belasting te ontsnappen, was er geen evenwicht tussen de behandeling van het roerend en het onroerend vermogen van een toekomstige erflater. Mede om deze reden werd artikel 7 W.Succ. ingevoerd², dat een fictie bevat waardoor schenkingen gelijkgesteld worden met een legaat (en dus aan successierechten onderworpen worden) indien ze gedaan zijn in de periode van drie jaar vóór het overlijden en ze niet aan het schenkingsrecht onderworpen werden.

Wat betreft de schenking van aandelen van een familiale vennootschap, respectievelijk de activa van een familiale onderneming werd voormelde termijn zelfs van drie jaar naar zeven jaar gebracht met ingang van 1 januari 2012³, m.n. teneinde de begunstigden te stimuleren dergelijke schenkingen via authentieke akte te doen⁴.

Met de zogenaamde “verdachte periode” van drie jaar wilde de wetgever mensen er toe aanzetten om hun schenkingen te laten registreren. Als een schenking niet is geregistreerd, en de schenker overlijdt binnen de drie jaar, moet de begunstigde op die schenking erfbelasting betalen. Een verkorting van die verdachte periode zou mensen in de verleiding kunnen brengen om nog meer het risico te nemen hun schenking niet te laten registreren, met alle gevolgen van dien. Nochtans kan er voor de registratie van de schenking genoten worden van de meestal gunstigere tarieven in de schenkbelasting. De Vlaamse Regering heeft in het verleden immers steeds ingezet op het stimuleren van schenkingen, door lagere tarieven te bepalen in de schenkbelasting dan in de erfbelasting.

Voorliggend voorontwerp wil mensen graag het maximum aan rechtszekerheid bieden, wanneer zij iets geschonken krijgen. Die rechtszekerheid kan het beste geboden worden door een schenking te laten registreren. Enkel dan verkrijgt die schenking immers een “vaste datum”.

Een verlenging van de verdachte periode zal mensen nog meer aanmoedigen om hun schenkingen te laten registreren. De verdachte periode wordt dan ook verlengd van drie naar vier jaar.

Omwille van de historische parallel die bestaat tussen de artikelen 2.7.1.0.5 en 2.7.1.0.6 VCF wordt de termijn in artikel 2.7.1.0.6 VCF ook uitgebreid naar vier jaar. De historische samenhang tussen beide artikelen blijkt uit het verslag aan de koning, gevoegd bij het KB nr. 12 van 18 april 1967 tot wijziging van het Wetboek der successierechten, van het Wetboek der registratie-, hypotheek en griffierechten en van het Wetboek der zegelrechten, waarbij de driejarige termijn in artikel 8 W.Succ. (huidige artikel 2.7.1.0.6 VCF) werd ingevoerd: “Wat de voordelen betreft, die aldus verkregen worden voor het overlijden, bestaat er geen goede reden om ze niet te behandelen zoals de rechtstreekse schenkingen, die bij toepassing van artikel 7 van het Wetboek der successierechten aan deze belasting onderworpen zijn indien ze zich situeren binnen de drie jaar voor het overlijden van de schenker⁵.”

² De tekst werd oorspronkelijk geïntroduceerd bij artikel 3 van de wet van 11 oktober 1919 en nadien ingevoegd in het artikel 7 bij KB nr. 308 van 31 maart 1936, genomen in uitvoering van artikel 1, §1, litt. A, van de wet van 31 juli 1934, verlengd en aangevuld door deze van 7 december 1934, 15 maart en 30 maart 1935; bekrachtigd door de wet van 4 mei 1936.

³ Artikel 76 van het decreet van 23 december 2011, *BS* 30 december 2011.

⁴ Zie de Memorie van toelichting in *Parl.St.* VI.Parl. 2011-2012, Ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2012, stuk nr. 1326/1, 27.

⁵ Verslag aan de Koning bij het K.B. nr 12 van 18 april 1967, *Staatsblad*, 20 april 1967, 4221.

Artikel 2.7.3.2.5 VCF is onlosmakelijk verbonden met art. 2.7.1.0.5 VCF, welk artikel een wettelijk vermoeden van eigendom bevat. Het artikel 2.7.3.2.5 VCF is de opvolger van het artikel 108 van het Wetboek der Successierechten dat voorzag in een wettelijk vermoeden waardoor, tot levering van het tegenbewijs, de roerende goederen waarvan de overledene, volgens te zijnen bate of op zijn verzoek verleden akten van eigendom, eigenaar geweest is binnen de 3 jaar vóór zijn overlijden, geacht worden nog steeds deel uit te maken van zijn patrimonium ten dage van het overlijden. Het artikel 108 (thans artikel 2.7.3.2.5) maakte deel uit van de bijzondere bewijsmiddelen en was complementair aan het fictieartikel 7 (thans artikel 2.7.1.0.5). Beide artikelen zijn er immers op gericht te vermijden dat een deel van de nalatenschap binnen de drie jaar vóór het overlijden aan enige belasting ontsnapt. Logischerwijze moet dus ook in dat artikel de termijn van drie jaar naar vier jaar worden gebracht.

II. Met betrekking tot de wijziging aangaande non-profit legaten

Veel burgers hebben oprechte bedoelingen wanneer zij iets legateren aan goede doelen. Vaak willen mensen een specifiek goed doel een duwtje in de rug geven omdat ze zich emotioneel betrokken voelen bij dat concrete goede doel.

Soms wordt er echter ook om zuiver fiscale redenen gekozen voor een duolegaat. De belangrijkste bekommernis is hierbij de maximale bevoordeling van de eigenlijke begunstigde van het duolegaat, zoals een neef of nicht, die normaal gezien aan de hoogste tarieven inzake erfbelasting onderworpen is. De financiële bevoordeling van het goede doel wordt dan ondergeschikt gemaakt aan het fiscale voordeel voor die eigenlijke begunstigde van het duolegaat. Het toepassen van de techniek van het duolegaat is op zich legaal en maakt geen fiscaal misbruik uit aangezien het om een testamentaire beschikking gaat. Feit is wel dat het goede doel in deze fiscale planningstechniek eerder als een nuttige schakel wordt gebruikt met een minimale begunstiging. De bedoeling van de hervorming van de regelgeving rond de duolegaten is om het fiscale planningselement uit het duolegaat te halen en hierdoor het zuiver altruïstisch karakter te herstellen van non-profit legaten. Daarnaast wordt het legateren aan de non-profit nog versterkt door een gevoelige tariefverlaging. Door deze tariefverlaging wordt het fiscaal zeer interessant om aan een goed doel te legateren. Tenslotte wordt de tariefverlaging enkel voorbehouden voor zuivere goede doelen.

Het klassiek duolegaat voorziet in twee legaten: een algemeen legaat ten voordele van een rechtspersoon (onderworpen aan een gunsttarief – meestal een instelling of organisatie met een onbaatzuchtig doel), onder last 1) een bijzonder legaat uit te keren aan bepaalde personen die onderworpen zijn aan een hoog tarief in de erfbelasting en 2) de erfbelasting te betalen op dat bijzonder legaat. Bij een klassiek duolegaat komt het goede doel als algemene legataris in het bezit van alle goederen van de nalatenschap, deze maakt die dan ten gelde en keert de bijzondere legaten uit.

In een omgekeerd duolegaat worden derden, doorgaans bepaalde familieleden en/of vrienden van de overledene, aangesteld als algemene legatarissen van de nalatenschap onder last om een bedrag te betalen aan een goed doel, dat op zijn beurt de last krijgt opgelegd om de erfbelasting van de algemene legatarissen te betalen (naast de erfbelasting die het goede doel zelf verschuldigd is). Het door de algemene legatarissen aan het goede doel te betalen bedrag kan "bepaald" zijn in het testament. In vele gevallen is het te betalen bedrag echter niet bepaald maar "bepaalbaar" (aan de hand van de bepalingen van het testament en het netto-actief van de nalatenschap op het moment van overlijden). Het aan het goede doel uit te keren bedrag moet dan op datum van overlijden derwijze berekend worden dat het goede doel, na betaling van de erfbelasting, een netto bedrag van minimum x euro overhoudt.

Het behoort tot de beschikkingsvrijheid van de erflater om in zijn testament een bepaalde last op te leggen aan een legataris. Oorspronkelijk werd hier voornamelijk gebruik van gemaakt om een last op te leggen bijvoorbeeld inzake de verzorging van een ziek of gehandicapt kind, verzorging van een

huisdier, verzorging van het graf van de erflater,... De beoogde hervorming inzake de belastbare grondslag zal geen enkel effect hebben op legaten die voorzien in een dergelijke (niet-financiële) last.

Op een bepaald ogenblik werd echter die last meer en meer als financiële last ingevuld. De erflater voorziet in zijn testament dan een legaat ten voordele van een bepaalde persoon, onder de last om de erfbelasting voor een andere erfgenaam, begiftigde of legataris te betalen. Vaak wordt hierbij voorzien in een legaat ten voordele van een begunstigde van het gunsttarief van artikel 2.7.4.2.1 VCF, waarbij dit goede doel de eigen erfbelasting evenals de erfbelasting verschuldigd door de andere erfgenamen, begiftigden of legatarissen (meestal verdere familie of vrienden, belast aan de hogere tarieven in zijlijn) betaalt. De voorgestelde wijzigingen zullen dan ook een belangrijk effect hebben op de overige erfgenamen of legatarissen. In de meeste gevallen is de eigenlijke begunstigde van het duolegaat iemand die onder het "tarief tussen anderen" valt in de erfbelasting. "Anderen" zijn dan alle personen die niet de hoedanigheid hebben van partner, verkrijger in de rechte lijn of broer/zus. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om neven of nichten of personen met wie de erflater geen enkele verwantschap heeft. Door middel van een duolegaat wordt de nalatenschap van de erflater verdeeld tussen een goed doel en bijvoorbeeld een neefje van de erflater. Het goede doel verkrijgt zijn legaat onder de last om ook de erfbelasting op het legaat voor het neefje te betalen. Doordat het goede doel op zijn eigen aandeel van een gunsttarief geniet, wordt een belangrijke belastingbesparing gerealiseerd in de erfbelasting. Afhankelijk van de omvang van de nalatenschap kan het neefje op die manier een aanzienlijk grotere som overhouden dan wanneer er niet zou gewerkt zijn met een duolegaat en het neefje eenzelfde brutobedrag rechtstreeks had gelegateerd gekregen. De goede doelen zelf verkrijgen hier uiteraard ook inkomsten uit. Deze fiscale planningstechniek wordt de laatste jaren steeds meer gebruikt. Hierbij wordt nagegaan op welke manier het voordeel voor de eigenlijke begunstigten van het duolegaat zo groot mogelijk is, terwijl de inkomsten voor het goede doel zo laag mogelijk blijven. Er blijft in dergelijk scenario vaak geen of een onbeduidende lage nettobevoordeling over voor het goede doel. De bedoeling van de voorliggende hervorming is dan ook om het zuiver altruïstisch element te herstellen en het fiscaal planningselement weg te halen.

Voorliggend voorontwerp wil het zuiver altruïstisch element niet enkel herstellen, maar ook versterken. Hiervoor wordt het tarief voor non-profit legaten verlaagd tot 0%. Met deze tariefverlaging wordt een dubbele doelstelling beoogd. Enerzijds dient ze als (gedeeltelijke) compensatie voor het eventuele verlies aan inkomsten voor de goede doelen wegens het verdwijnen van de duolegaten. Anderzijds wordt het veel voordeliger om rechtstreeks te legateren aan de goede doelen, gelet op het tarief van 0%. Op die manier worden mensen die een bepaald goed doel wensen te ondersteunen hiertoe aangemoedigd. Door de voorziene wijzigingen zal datgene wat aan de goede doelen wordt gelegateerd, ook integraal kunnen worden aangewend voor hun doel. Daarnaast wil voorliggend voorontwerp de tariefverlaging enkel voorbehouden voor begunstigten die het algemeen belang dienen door een doelstelling van algemeen nut na te streven en de activiteiten van overheden ten dele aan te vullen.

Een van de begunstigten, vermeld in artikel 2.7.4.2.1 VCF, zijn de private stichtingen. De private stichting laat toe om een bepaald vermogen af te zonderen om een belangeloos (privaat) doel te realiseren. Omdat evenwel niet nader bepaald is welke private belangeloze doelen precies in aanmerking komen voor een private stichting en welke niet en er derhalve over gewaakt dient te worden dat er geen oneigenlijk gebruik wordt gefaciliteerd, wordt ervoor geopteerd om legaten aan private stichtingen niet te laten genieten van de tariefverlaging naar 0% maar om deze blijvend te onderwerpen aan het huidige bestaande tarief van 8,5%

Andere begunstigten vermeld in artikel 2.7.4.2.1 zijn de beroepsverenigingen. Tot voor kort was de wetgeving rond beroepsverenigingen opgenomen in de wet van 31 maart 1898 op de beroepsverenigingen. Volgens artikel 2 is een beroepsvereniging "een vereniging uitsluitend gevormd voor de studie, bescherming en de ontwikkeling van de beroepsbelangen van haar leden". De rechtsvorm 'beroepsvereniging' verdwijnt echter als gevolg van het nieuwe wetboek van

vennootschappen en verenigingen dat in werking is getreden op 1 mei 2019⁶. De enig mogelijke rechtsvorm vanaf dan is de vereniging zonder winstoogmerk (vzw). Verder zijn er nog de ziekenfondsen en landsbonden van ziekenfondsen die al langer bestaan: een wet van 23 juni 1894 verving de wet van 3 april 1851 “sur les sociétés mutualistes”⁷. Ze worden nu geregeld door de wet van 6 augustus 1990. Volgens artikel 2 van die wet zijn het verenigingen van natuurlijke personen die het bevorderen van het fysiek, psychisch en sociaal welzijn in een geest van voorzorg, onderlinge hulp en solidariteit als streefdoel hebben. Zij oefenen hun activiteiten uit zonder winstoogmerk. In de praktijk zijn ziekenfondsen private bedrijven die zich ook bezighouden met commerciële activiteiten en aanvullende diensten, zoals terugbetalen sportkampen, logopedie, ouderenzorg, tegemoetkoming luiers, aanbieden van private verzekeringen zoals de tandverzekering. Deze activiteiten worden niet door de overheid gefinancierd, maar door de klanten via de ziekenfondsbijdrage. Gelet op het voorgaande lijkt het ook hier niet wenselijk om voormelde verenigingen te laten genieten van een 0%-tarief. Zij blijven wel genieten van het 8,5%-tarief.

Omwille van de verwevenheid van de erf- en de schenkbelasting, zal de tariefverlaging naar 0% voor die instellingen met een maatschappelijk relevante doelstelling ook worden doorgevoerd in de schenkbelasting. Het zou niet logisch zijn om een hoger tarief in de schenkbelasting te hanteren. Bij de invoering van het uniform tarief van 8,5 % in de successierechten (thans erfbelasting) en van 5,5 % in de schenkingsrechten (thans schenkbelasting) heeft de decreetgever er bewust voor gekozen om het tarief inzake schenkingsrechten lager te stellen dan dat inzake successierechten. Dat paste binnen de filosofie om schenkingen te bevoordelen ten opzichte van nalatenschappen. Indien er ingevolge hogervermelde tariefverlaging in de erfbelasting een hoger tarief in de schenkbelasting zou gehanteerd worden voor schenkingen aan goede doelen, dan zou de schenker er geen baat bij hebben om een gift tijdens het leven te doen.

Met de nu voorliggende nieuwe tarieven in de erf- en schenkbelasting blijft het stimulerende en motiverende beleid van de Vlaamse Regering ten aanzien van overdrachten bij leven, onverminderd behouden.

III. Met betrekking tot de introductie van de vriendenerfenis

Het verschil in tarief dat geldt voor een verkrijging in rechte lijn en tussen partners (en de daarmee gelijkgestelde verkrijgingen) enerzijds en het tarief dat geldt voor andere verkrijgingen anderzijds, wordt vaak als al te groot ervaren. De (te) hoge tarificatie voor sommige verkrijgingen buiten de categorie van de rechte lijn en tussen partners, wordt als een mogelijke rem ervaren op de verruimde beschikkingsvrijheid die ingevoerd werd door het nieuwe federale erfrecht dat in werking trad op 1 september 2018⁸. De Vlaamse Regering en de Vlaamse minister bevoegd voor de fiscaliteit hebben reeds meermaals te kennen gegeven deze federale hervorming maximaal te willen respecteren en te willen faciliteren. Daarnaast wil de decreetgever met dit voorontwerp verder gaan op de weg die de vorige Vlaamse Regering is ingeslagen om de fiscale druk van de erfbelasting op verkrijgingen buiten de rechte lijn en tussen partners te verlagen⁹.

Veel mensen hebben een vriend des huizes, een goede buur die voor hen zorgt, ... Hoewel zij officieel geen familie zijn, voelt dat wel zo aan. Die affectieve band zorgt er voor dat burgers net aan die mensen graag iets willen nalaten, zonder dat hierop veel erfbelasting verschuldigd is. Tot nu toe kon dat niet, vermits hetgeen effectief, na belastingen, bij die persoon terecht kwam heel wat kleiner was

⁶ Wet van 23 maart 2019 tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen.

⁷ Pandectes belges, V° Mutualité, Mutuelliste, Tome 67, kol.41.

⁸ Wet van 31 juli 2017 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de erfenissen en de giften betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen terzake, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 1 september 2017.

⁹ Decreet van 6 juli 2018 tot modernisering van de erf- en schenkbelasting, aangepast aan het nieuwe erfrecht, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 20 juli 2018.

dan wat door de erflater aan de betreffende persoon was gelegateerd. Dit werd aangevoeld als oneerlijk.

Door de invoering van de zogenaamde "vriendenerfenis" krijgen mensen wél de kans om een gedeelte van hun erfenis na te laten aan een of meerdere goede vrienden of verre familieleden, en dit onder het meest gunstige fiscale tarief, zijnde het tarief dat van toepassing is op verkrijgingen in rechte lijn of tussen partners. Deze vermindering is voorbehouden voor de erfgenamen in de zijlijn, bijvoorbeeld familieleden zoals broers en zussen of neven en nichten of andere personen zoals goede vrienden.

3. Impactanalyse

I. Met betrekking tot de verlenging van de verdachte periode

Er wordt een toename verwacht van het aantal geregistreerde schenkingen.

De aanpassing heeft geen impact op de grondrechten en op het gelijkheidsbeginsel.

II. Met betrekking tot de wijziging aangaande non-profit legaten

Zoals reeds hoger aangegeven heeft een fiscaal geïnspireerd duolegaat tot doel om erfgenamen, begiftigden of legatarissen maximaal te begunstigen, en dit middels een legaat aan een goed doel. Hierbij wordt nagegaan op welke manier het voordeel voor de eigenlijke begunstigden van het duolegaat zo groot mogelijk is, terwijl de inkomsten voor het goede doel zo laag mogelijk blijven. De ontwerpbeplanning, die erop gericht is om voormelde fiscale planning te doorbreken, heeft uiteraard een impact op die erfgenamen, begiftigden en legatarissen. Zij zullen zich voortaan in de situatie bevinden alsof er geen duolegaat werd opgenomen en ze het bedrag rechtstreeks gelegateerd hadden gekregen. Het verlaagd tarief (door de hervorming herleid tot 0%) zal enkel worden toegepast op datgene wat uiteindelijk effectief aan het goede doel toekomt. Datgene wat uiteindelijk aan erfgenamen, legatarissen en begiftigden toekomt, zal belast worden alsof er geen duolegaat zou bestaan. Dit betekent dat ook het bedrag dat het goede doel verkrijgt voor de betaling van de erfbelasting van een andere erfgenaam, legataris of begiftigde, belast zal worden in hoofde van die andere erfopvolger en dus niet in hoofde van het goede doel. Vermits de uiteindelijke last voor het goede doel hierdoor veel hoger wordt, zal het voor het goede doel wellicht niet meer interessant zijn om het legaat te aanvaarden. Hierdoor wordt het fiscaal planningselement uit het duolegaat weggehaald, waardoor het opnemen van een duolegaat veel minder interessant wordt.

Het voorgaande heeft dus enerzijds potentieel een impact op de goede doelen, omdat de fiscaal geïnspireerde duolegaten voor hen wellicht niet langer interessant zijn om te aanvaarden. Vermits goede doelen wel degelijk inkomsten uit die duolegaten verwierven, zullen zij die inkomsten mogelijks (deels) verliezen, wanneer er niet langer of veel minder duolegaten in testamenten worden opgenomen. Die impact wordt evenwel (gedeeltelijk) gecompenseerd door een tariefverlaging tot 0%. Anderzijds is er in elk geval een impact op de (andere) erfgenamen, legatarissen en begiftigden, vermits zij geen voordeel meer zullen hebben bij het duolegaat. Het deel dat uiteindelijk aan hen ten goede komt, zal immers belast worden alsof er geen duolegaat zou zijn (los van wie de uiteindelijke erfbelasting de facto betaalt).

Het voorontwerp herstelt een situatie die de laatste jaren was scheefgegroeid. Deze aanpassing heeft geen impact op de grondrechten en op het gelijkheidsbeginsel. Elke erfgenaam, legataris of begiftigde wordt conform de VCF normaal gezien belast op hetgeen hij verkrijgt uit de nalatenschap van de erflater. Dit principe staat los van wie uiteindelijk de erfbelasting betaalt. Door de fiscale planning middels het duolegaat, werd dit principe kunstmatig doorbroken. Hieraan wordt door het voorontwerp van decreet een einde gemaakt, zodat het uitgangspunt hersteld wordt.

III. Met betrekking tot de introductie van de vriendenerfenis

Er kan een toename verwacht worden van het aantal legaten aan vrienden of verre familieleden. De aanpassing is enkel voorzien voor de legatarissen in zijlinie. Het is vanzelfsprekend om de aanpassing niet te voorzien voor mogelijke erfgenamen in rechte lijn, aangezien het net de bedoeling is om de "speciale band" met iemand in de zijlinie te "belonen" met een tarief dat geldt in de rechte lijn. Logischerwijze is het overbodig om de vermindering ook te voorzien voor erfgenamen in rechte lijn, net omdat die erfgenamen in rechte lijn automatisch van het voordeliger tarief van de rechte lijn gebruik kunnen maken.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Voor een gedetailleerde bespreking kan verwezen worden naar de artikelsgewijze toelichting in de memorie van toelichting.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

I. Met betrekking tot de verlenging van de verdachte periode

De voorziene wijziging zal een positieve impact hebben op de inkomsten uit de schenkbelasting, aangezien het aantal geregistreerde schenkingen zal toenemen.

De toename van het aantal geregistreerde schenkingen werd in de meerjarenraming geraamd op een recurrente meerontvangst van 12 miljoen euro.

II. Met betrekking tot de wijziging aangaande non-profit legaten

Er zijn een aantal elementen die in aanmerking moeten genomen worden voor de bepaling van de budgettaire impact, zoals de wijziging in de vaststelling van de belastbare grondslag ingeval van duolegaten en de tariefverlaging voor de non-profit legaten:

1) Voor wat de fiscale benadering van de duolegaten betreft, wordt de stijging van de erfbelasting geraamd op 105,5 miljoen euro. Er werd hierbij uitgegaan van de cijfers van 2018 welke werden geprojecteerd naar 2019 door gebruik te maken van de gemiddelde groeifactor inzake belastbare basis voor de jaren 2015-2018. Deze cijfers van 2019 werden vervolgens op identieke wijze geprojecteerd naar 2021. Er werd alleen uitgegaan van de dossiers waarbij er toepassing werd gemaakt van het tarief van 8,5% gecombineerd met andere tarieven (echtgenote of samenwonende partner, rechte lijn en anderen. De basis waarop het tarief van 8,5% van toepassing was, wordt vervolgens onderworpen aan het marginaal tarief dat van toepassing zou zijn geweest indien er een direct legaat naar de begunstigde in kwestie zou zijn gegaan.

Wordt rekening gehouden met een gelijkaardige stijging van het aantal legaten van 2017 naar 2018, dan zou het resultaat nog verhoogd dienen te worden met 6%. Veiligheidshalve wordt evenwel gerekend met een stijging van 3%, enerzijds omdat het aantal duolegaten sterk zal terugvallen maar anderzijds ook omdat er nog een groot aantal duolegaten nog niet uitgevoerd zijn die zullen komen te vervallen. Een stijging van 3% legaten zou de totale erfbelasting in 2020 doen stijgen met 108,7 miljoen euro.

2) Voor wat de tariefverlaging betreft, wordt de daling van de erfbelasting geraamd op 22,7 miljoen euro. Deze raming is gebeurd op basis van dezelfde hogervermelde methode. Er werd enerzijds uitgegaan van de zuivere legaten aan goede doelen, waarbij enkel een toepassing was van het tarief

van 8,5%. Het gaat dus om nalatenschappen waarin geen andere erfopvolgers voorkomen. Daarnaast werd ook in de groep “gemengde legaten” het gedeelte dat onderworpen was aan 8,5% in rekening gebracht.

Rekening houdend met deze verlaging van de erfbelasting, bedraagt de meeropbrengst van de erfbelasting potentieel 86 miljoen euro voor het jaar 2021. Hierbij dient opgemerkt dat er geen rekening gehouden werd met mogelijke gedragsveranderingen van de testators.

Voor het jaar 2022 dienen de cijfers van 2021 logischerwijze ook aangepast te worden met dezelfde gemiddelde groeifactor.

Voor wat betreft de tariefverlaging in de schenkbelasting, wordt de daling van de schenkbelasting geraamd op 1,6 à 2,5 miljoen euro. De opbrengst uit het tarief goede doelen bedroeg voor aanslagjaar 2018 2,5 miljoen euro en voor aanslagjaar 2019 1,6 miljoen euro. Een 0%-tarief invoeren zou dus 1,6 à 2,5 miljoen euro kosten.

III. Met betrekking tot de introductie van de vriendenerfenis

Gelet op het grensbedrag van 15.000 euro per nalatenschap, zal de budgettaire impact als volgt zijn: 12 miljoen euro recurrente minderontvangst in de erfbelasting.

Op 12 maart 2020 heeft de Inspectie van Financiën een gunstig advies, met referte TMO/MVW/20/0036, verleend, mits rekening wordt gehouden met een aantal opmerkingen.

Inzake de eerste voorgestelde wijziging (verlenging termijn verdachte periode) merkt de Inspectie van Financiën op dat de termijn van 7 jaar inzake aandelen van een familiale vennootschap onveranderd wordt gehouden. Het lijkt de Inspectie van Financiën minstens nuttig dat de 7 jaar in kwestie (wijziging dateert van 2011) wordt meegenomen in de huidige discussie over verlenging verdachte periode teneinde tot een hogere graad van registratie te komen, m.a.w. dient de vraag in de nota VR te worden beantwoord of een uniforme termijn van verdachte periode in deze niet aangewezen is. Hierop kan het volgende gerepliceerd worden. De verlenging van de termijn van de verdachte periode van 3 naar 7 jaar voor de overdrachten van familiale ondernemingen en vennootschappen was, aldus de memorie van toelichting, mede ingegeven door het feit dat nog veel overdrachten familiale ondernemingen en vennootschappen gebeurden zonder dat hierop enig registratierecht werd betaald. Het was de bedoeling om begunstigden ertoe aan te zetten de onderneming via authentieke akte over te dragen. Ook op dat ogenblik had het een overweging kunnen zijn om de verdachte periode algemeen uit te breiden naar 7 jaar. Het idee was toen echter dat de termijnverlenging specifiek werd gekoppeld aan een gunstregime. Tegenover de termijnverlenging stond immers de mogelijkheid om van een vrijstelling van registratiebelasting te genieten voor de overdracht van een familiale onderneming of vennootschap. Op die manier wenste de Vlaamse Regering om de tijdige overdracht van een onderneming of vennootschap naar de volgende generatie, met het oog op continuïteit van die onderneming of vennootschap, te stimuleren. Dit is ook nu de visie. De verlenging van de verdachte periode staat volledig los van het gunstregime dat bestaat voor familiale ondernemingen en vennootschappen. Gelet op het voorgaande, is het ook niet opportuun om de verdachte periode gelijk te trekken met degene die voorzien is voor de schenkingen van familiale ondernemingen en vennootschappen.

Inzake de wijziging aangaande non-profit legaten merkt de Inspectie van Financiën op dat ondanks de verlaging van het tarief in het geval van echte goede doelen, de impact van deze wijziging op de omvang van de legaten, en dus het maatschappelijk belang van deze wijziging (zeer) groot kan zijn. De nota VR zou best een idee geven omtrent dit maatschappelijk (financieel) risico, risico dat verschilt van de in de nota VR begrote meeropbrengst.

Als antwoord op deze opmerking kan meegedeeld worden dat er geen specifieke cijfers worden bijgehouden rond duolegaten, vermits dit geen decretaal verankerd gunstregime is. Het duolegaat is immers iets wat in de praktijk ontwikkeld werd. Vandaar de in de nota opgebouwde redenering om

de budgettaire impact te ramen. Om die reden kan dan ook geen inschatting gemaakt worden over de impact van de wijziging op de omvang van de legaten. Vermoedelijk zullen de bedragen die voordien via duolegaat bij een goed doel terecht kwamen, nu voor een deel zuiver gelegateerd worden, maar dit is om voormelde reden niet meetbaar.

Daarenboven merkt de Inspectie van Financiën op dat waar de meeropbrengst minstens deels hypothetisch is, de daling van 21,7 miljoen euro reëel is. M.a.w. lijkt het geschetste budgettaire plaatje de Inspectie van Financiën te optimistisch.

De in de nota opgebouwde redenering om de meeropbrengst te ramen gaat uit van een aantal bestaande cijfers over legaten onderworpen aan het tarief van 8,5%. Reden hiervoor is dat er zoals hoger gesteld geen aparte cijfers zijn over duolegaten. Er werd ook duidelijk gesteld dat geen rekening werd gehouden met de mogelijke gedragsveranderingen van de testators.

Wat de 'vriendenerfenis' betreft merkt de Inspectie van Financiën op dat het onduidelijk is waarom het grensbedrag van 15000 euro wordt gehanteerd, en welke herziening er wordt op toegepast. Indien de intentie reëel is om één uitzondering qua vriendenerfenis te voorzien in de regelgeving, is het niet duidelijk waarom deze naast een begunstigdenbegrenzing ook nog een omvangbegrenzing van deze aard bevat. De Inspectie van Financiën merkt daarbij op dat de opening die wordt gecreëerd een oplossing zou kunnen inhouden voor personen welke geen erfgenamen hebben, voor zover dit plafondbedrag niet wordt aangehouden. Door dergelijk (laag) plafondbedrag in te schrijven riskeert de overheid niet het beoogde effect te bekomen, wat ertoe zal leiden dat, naast deze mogelijkheid, er nog steeds andere manieren zullen gezocht en gehanteerd worden om niet-familieleden te begunstigen. De Inspectie van Financiën merkt daarbij op dat de opening die wordt gecreëerd een oplossing zou kunnen inhouden voor personen welke geen erfgenamen hebben, voor zover dit plafondbedrag niet wordt aangehouden. Door dergelijk (laag) plafondbedrag in te schrijven riskeert de overheid niet het beoogde effect te bekomen, wat ertoe zal leiden dat, naast deze mogelijkheid, er nog steeds andere manieren zullen gezocht en gehanteerd worden om niet-familieleden te begunstigen.

Hierop kan geantwoord worden dat in de meerjarenraming een recurrente minderontvangst in de erfbelasting van 12 miljoen euro werd opgenomen. Om dit vooropgestelde budget niet te overschrijden, is een grensbedrag met betrekking tot de nettoverkrijging noodzakelijk. Er wordt geen begunstigdenbegrenzing meer voorzien. Als er meer dan één begunstigde wordt aangewezen, wordt de vermindering onder deze personen verdeeld.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Dit voorontwerp van decreet heeft geen weerslag op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

De voorgestelde bepalingen uit het voorontwerp van decreet hebben geen impact op de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Over dit voorontwerp van decreet wordt het advies gevraagd van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen.

Als naar aanleiding van dit advies geen wijzigingen nodig zijn aan het voorontwerp van decreet, zal daarna met het oog op definitieve goedkeuring het advies van de Raad van State worden gevraagd.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande voorontwerp van decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de verlenging van de verdachte periode, de tariefverlaging voor non-profit legaten en non-profit schenkingen en de invoering van de vriendenerfenis en de bijhorende memorie van toelichting;
- 2° de Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed
 - 2.1. te gelasten over voornoemd voorontwerp van decreet het advies in te winnen van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) (met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen);
 - 2.2. te machtigen te beoordelen of voornoemd advies aanleiding kan geven tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst;
 - 2.3. te gelasten over voornoemd voorontwerp van decreet het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State als de Vlaamse minister oordeelt dat voornoemd advies geen aanleiding geeft tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst.

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE